

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

**ЕКОНОМІЧНА КІБЕРНЕТИКА:
ІНСТРУМЕНТИ, МОДЕЛІ І МЕТОДИ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ
ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ**

Міністерство освіти і науки України
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»
Український державний університет науки і технологій

**ЕКОНОМІЧНА КІБЕРНЕТИКА:
ІНСТРУМЕНТИ, МОДЕЛІ І МЕТОДИ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ
ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ**

Збірник наукових праць
за матеріалами Всеукраїнської інтернет-конференції
1-2 березня 2023 р.

(Лист ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» №21/08-53 від 19.01.2023 р.)

Дніпро
УДУНТ
2023

Організатори конференції:

*кафедра економічної інформатики
Українського державного університету науки і технологій;
Університет імені Альфреда Нобеля;
Національний університет «Запорізька політехніка»*

Склад редакційної групи:

Л.М. Савчук, Л.М. Бандоріна, Л.І. Лозовська, К.О. Удачина

Економічна кібернетика: інструменти, моделі і методи інтелектуальної підтримки прийняття рішень : збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської інтернет-конференції, м. Дніпро, 1-2 березня 2023 р. Дніпро : УДУНТ, 2023. 230 с.

Збірник наукових статей за матеріалами Всеукраїнської інтернет-конференції, присвяченої дослідженню, розробці та використанню інструментів, моделей і методів інтелектуальної підтримки прийняття рішень в бізнесі, науково-практичному опрацюванню результативного застосування у практиці управління сучасних комп'ютерних технологій та вирішенню проблем управління соціально-економічними системами.

Матеріали збірника будуть корисними науковцям, аспірантам, що займаються дослідженнями проблем у сфері економіко-математичного моделювання, розробки та використання комп'ютерних систем та інформаційних технологій в бізнесі, а також практичним працівникам.

Матеріали подано в авторській редакції.

Відповідальність за дотримання норм авторського права, за зміст і достовірність матеріалів несуть автори.

ЗМІСТ

КОМП'ЮТЕРНІ СИСТЕМИ, ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ХМАРНІ ОБЧИСЛЕННЯ В ОСВІТІ, НАУЦІ, ТЕХНІЦІ ТА ЕКОНОМІЦІ

Бандоріна Л.М., Дружин І.Є., Петречук Л.М. ІНТЕГРАЦІЯ ТЕХНОЛОГІЇ FLUTTER ДЛЯ ВИКОНАННЯ РОЗРОБКИ ПЕВНИХ ДОДАТКІВ У СФЕРІ ЕЛЕКТРОННОГО БІЗНЕСУ	6
Бандоріна Л.М., Усенко М.П. ХМАРНИЙ СЕРВІС ЯК СУЧАСНА МОДЕЛЬ НАДАННЯ ПОСЛУГ	12
Єсіна О.Г., Топашенко А.А. ЕКВАЙРИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ БЕЗПЕЧНОЇ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ	18
Каніщев І.А. ОЦІНКА ПЕРСПЕКТИВ ЗАПРОВАДЖЕННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ЦИФРОВИХ СИСТЕМ У НАУКОВУ, ТЕХНІЧНУ ТА ІНФОРМАЦІЙНУ СФЕРИ	24
Левковець Н.П., Семенова М.О. DIGITAL-ТЕХНОЛОГІЇ В ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ	30
Monia A.G., Vychkova D.M. MATHEMATICAL MODELING OF RATIONAL PARAMETERS OF THE MINE LOCOMOTIVE DISC BRAKE IN COMPUTER SYSTEMS	35
Трушкіна Н.В., Чернух Д.В. ТРАНСФОРМАЦІЯ КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ ТРАНСПОРТНО-ЛОГІСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ ...	41

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ДОСЛІДЖЕННЯ І РОЗРОБКИ ПРИКЛАДНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ

Бакурова А.В., Ведмедєв С.Р., Терещенко Е.В. ПРЕДМЕТНА ОНТОЛОГІЯ «СЕЛЕКЦІЯ СОНЯШНИКУ»	46
Бандоріна Л.М., Лозовська Л.І., Климкович Т.О. КОНЦЕПЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ОЦІНКИ ВПЛИВУ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ПРИНЦИПІВ НА ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ ВІДПОВІДАЛЬНИМИ ОСОБАМИ	51
Kozenkova V.D. USE OF CHATBOTS IN CORPORATE HR SYSTEMS	60

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМИ СИСТЕМАМИ

Безверхий В.Ю., Леонідов І.Л. МІЖНАРОДНА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ВИРОБНИКІВ АВТОТРАНСПОРТНИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ	65
Білоцерківець В.В., Ісламов Н.С., Раджабова Г.Ю. В ЛЕЩАТАХ ЕФЕКТУ ГРОНІНГЕНА: ДОСВІД АЗЕРБАЙДЖАНСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ	72
Будякова О.Ю. МЕТОДИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ НА РИНКУ ПРАЦІ	79

Савчук Л.М., Олексієнко Є.В. АНАЛІЗ БЕЗЗБИТКОВОСТІ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ЦІНОВОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА	198
Савчук Л.М., Сокиринська І.Г., Ковальчук Є.В. ВАРТІСНО-ОРІЄНТОВАНА КОНЦЕПЦІЯ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ	203
Савчук Л.М., Удачина К.О., Савчук Р.В. ІНФОРМАЦІЙНА ПІДТРИМКА БЕЗПЕКИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	208
Созанський Л.Й. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ ЄС, СПРОВОКОВАНІ РОСІЙСЬКОЮ ЗБРОЙНОЮ АГРЕСІЄЮ	214
Соломенний О.О., Лозовська Л.І. ДОСЛІДЖЕННЯ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ВІДБОРУ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ТА КОМЕРЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ	219
Шарапов Д.О., Тарасевич В.М. СТРАТЕГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЕКСПАНСІЇ ПІДПРИЄМСТВА НА ЗОВНІШНІ РИНКИ	225

СТРАТЕГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЕКСПАНСІЇ ПІДПРИЄМСТВА НА ЗОВНІШНІ РИНКИ

Шарапов Д.О.

*студент ОКР «Магістр» I курсу,
спеціальність 051 – Економіка, ОПІ «Міжнародна економіка»*

Тарасевич В.М.

*доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри міжнародної економіки
і соціально-гуманітарних дисциплін*

*Український державний університет науки і технологій
м. Дніпро, Україна*

Анотація. Важливою умовою розробки та реалізації стратегії експансії підприємства на міжнародні ринки, підвищення конкурентоспроможності його продукції є ефективний менеджмент, який спрямований, зокрема, на вмотивований вплив на працівників з метою досягнення найкращих виробничих і логістичних результатів та досягнення техніко-економічних показників на рівні світових стандартів.

Ключові слова: *стратегія, експансія, менеджмент, підприємство, конкурентоспроможність, зовнішні ринки.*

Постановка проблеми. Стратегічний менеджмент супроводжує підприємство на всіх етапах розвитку та життєвого циклу, з моменту створення та до моменту ліквідації, зокрема при виході на міжнародні ринки. Саме тому постає необхідність правильного ведення менеджменту, щоб він був якомога ефективнішим та кваліфікованим. На жаль, у процесі виходу підприємства на міжнародні ринки виникає низка управлінських проблем, ідентифікація та вивчення є метою даної роботи.

Виклад основного матеріалу. Економічне становище окремого підприємства (фірми) і економіки в цілому визначають три основні фактори: рівень техніки і технології; якість робочої сили і задіяність мотивації до праці;

організація і управління виробництвом. Останній фактор є системоутворюючою умовою виробництва і впливає на два інших. Він має й самостійне значення, що визначається як менеджмент, тобто процес організації та управління виробництвом з метою підвищення його ефективності та збільшення прибутку, в тому числі завдяки успішній зовнішньоекономічній діяльності.

Важливими завданнями управління є передбачення (вивчення майбутнього і розробка плану дій, в тому числі стратегічного); організація (розбудова та оптимізація виробничої і соціальної складових організму підприємства); активізація дій персоналу підприємства; узгодження та об'єднання зазначених дій; контроль.

В умовах глобалізації та невизначеності заслуговує на увагу концепція Р. Уотермена, Т. Пітерса та І. Ансоффа, зокрема наступні положення: відмова від виробничого раціоналізму систем управління, орієнтованих на виробництво та ринок; ділова організація - відкрита система, що розглядається у єдності її складових частин, нерозривно пов'язаних із зовнішнім ринком; ситуаційний підхід до менеджменту; людина - як головний ресурс ефективності управління фірмою. З огляду на зазначене актуалізуються та диференціюються вимоги до наступних ланок менеджменту: *топ-менеджмент* - найвища ланка управління (генеральний директор та інші члени правління); *міidle-менеджмент* - середня ланка управління (керівники управлінь і самостійних відділів); *ловер-менеджмент* - найнижча ланка управління (керівники підвідділів та інших аналогічних їм підрозділів). Важливими функціями всіх ланок є вивчення мікросоціальної структури підприємства (групи і відносини між ними) - соціально-професійної, культурно-освітньої, кваліфікаційної та демографічної; формування малих груп („автономні робочі бригади", „цільові групи", в тому числі і серед фахівців) як основної умови мобілізації колективних зусиль; добір „неформальних" груп за результатами соціометричних обстежень [2].

На перший план висуваються менеджмент *на основі передбачення змін і менеджмент на основі гнучких екстрених рішень*. Підприємства дедалі частіше

звертаються до методів стратегічного планування і управління, оскільки зміни зовнішнього середовища, технологій, конкуренції та ринків стають не винятком, а правилом. Нову систему поглядів на менеджмент називають в американській літературі „тихою управлінською революцією". І не без підстав, її основні положення застосовуються в практиці менеджменту, не призводячи до творчого злому та руйнування структур і механізмів, які склалися (за Й. Шумпетером), а саме:

- 1) уникання поєднання в одній особі власника та директора підприємства для запобігання надзвичайній централізації й авторитарності управління;
- 2) націлення керівників на достатнє обґрунтування необхідності розширення підприємства для запобігання небажаних розширень;
- 3) проведення інструктажів для вже досвідчених керівників для інформування про нові методики управління;
- 4) ротація керівників, яка проявляється у їх періодичній зміні для запобігання розвитку зайвого управлінського консерватизму;
- 5) надання при наймі на роботу переваги молодшим керівникам, які будуть гнучкіші в плані навчання та роботи.

Одна з актуальних проблем – поєднання в одній особі власника і топ-менеджера підприємства. Воно є згубним для підприємства, оскільки власник-керівник часто хоче мати абсолютну владу на підприємстві, придушує приватну ініціативу як керівників нижчих рівнів, так і самих робітників. Також у цьому випадку має місце бажання керівника обирати кадри за критерієм лояльності, що часто суперечить їх кваліфікованості, і тому може нашкодити підприємству. Знижується й мобільність операційних витрат, оскільки бюджет підприємства стає надмірно централізованим.

Наступною проблемою менеджменту на підприємстві може бути криза експансії або розширення, в тому числі з метою виходу на зовнішні ринки. Вона виникає тоді, коли керівництво вирішує, що підприємство повинно розширюватися, але немає чіткого обґрунтування необхідності цього, а також аналізу, який свідчитиме про корисність такого розширення. У цьому випадку

постає загроза того, що в разі неправильного або невиправданого розширення підприємство може надовго залишитися збитковим [3].

Невміння керівництва ставити цілі та завдання, а також визначати проблеми і пропонувати їх рішення також належить до поширених проблем менеджменту. Тут часто відіграє негативну роль відсутність належного досвіду. Наслідком цього можуть бути загострення проблем, які будуть заважати у майбутньому, а також неефективне витрачання коштів на цілі та завдання, які або некоректно поставлені, або непотрібні взагалі.

Досить поширеною проблемою є надзвичайний консерватизм керівників. У них проявляється схильність до так званого «вирощування кадрів», тобто при виборі кандидатів на посаду вони радше оберуть людину з досвідом, аніж молодого фахівця в будь-якій сфері. Серед таких керівників також є поширеним нехтування сучасними методами управління, хоча часто вони є ефективнішими. Причиною цього є небажання освоювати нове або надзвичайна прив'язаність до старого та перевіреного.

Успіхи та невдачі підприємства - це насамперед успіхи та невдачі менеджменту. І якщо підприємство працює погано, нерентабельно, то потрібно змінити не робітників, а керівників. Окремою проблемою виявляється неготовність топ-менеджерів зовнішньоекономічних підприємств до «нових викликів» сучасності, оскільки в умовах воєнного стану в Україні – власниками підприємств ставляться нові завдання перед топ-менеджментом на опанування нових ринків збуту, вирішення складних логістичних завдань при виході на ринки Азії та Америки, «релокації бізнесу» та захисту життя і здоров'я працівників.

Висновки. Отже, при розробці та реалізації стратегії виходу та експансії підприємства на зовнішні ринки менеджмент може зіткнутися з низкою проблем. Імперативно важливим є їх вчасне виявлення, а також застосування «превентивних заходів», зокрема структурування з метою спрощення системи управління підприємства, перейняття досвіду успішних і конкурентоспроможних економічних суб'єктів, залучення допомоги держави та

міжнародних організацій, об'єднань підприємств, торгово-промислових палат, постійне підвищення кваліфікації менеджменту та ротація персоналу.

Перелік посилань:

1. Журнал «Маркетинг в Україні». – 2022. – № 1.
2. Немцов В. Д. Менеджмент організацій: навч. посіб. / В. Д. Немцов, Л. Є. Довгань, Г. Ф. Сініок. – К., 2000. – 392 с.
3. Зозульов О. Сучасні проблеми менеджменту українських підприємств / О. Зозульов, А. Длігач, Н. Писаренко // Економіка України. – 2002. – № 6(487). – С. 41–46.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**ЕКОНОМІЧНА КІБЕРНЕТИКА:
ІНСТРУМЕНТИ, МОДЕЛІ І МЕТОДИ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ
ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ**

Збірник наукових праць
за матеріалами Всеукраїнської інтернет-конференції
1-2 березня 2023 р.

Відповідальна за випуск Л. І. Лозовська

*Матеріали подано в авторській редакції.
Відповідальність за дотримання норм авторського права, за зміст і
достовірність матеріалів несуть автори.*

Український державний університет науки і технологій
2023